

Bruxelles, 16. svibnja 2023.
(OR. en)

9260/23

CULT 62
RELEX 580
JAI 601
COEST 308
ASIM 58
AUDIO 46
CIVCOM 123
COCON 32
COHAFA 50
COPS 238
IXIM 122
NDICI 12
PROCIV 28
VISA 99

ISHOD POSTUPAKA

Od:	Glavno tajništvo Vijeća
Za:	Delegacije
Predmet:	Zaključci Vijeća o ugroženim i raseljenim umjetnicima

Za delegacije se u prilogu nalaze Zaključci Vijeća o ugroženim i raseljenim umjetnicima, koje je Vijeće (obrazovanje, mladi, kultura i sport) odobrilo na sastanku 16. svibnja 2023.

ZAKLJUČCI VIJEĆA O UGROŽENIM I RASELJENIM UMJETNICIMA

VIJEĆE EUROPSKE UNIJE,

PREPOZNAJUĆI

1. važnost koju kreativna i kulturna prava, kako su sadržana u globalnim¹ i regionalnim² instrumentima za ljudska prava, imaju za očuvanje ljudskog dostojanstva, kulturne raznolikosti, pluralizma, demokracije i vrijednosti kulture,
2. rad međunarodnih organizacija u području slobode umjetničkog izražavanja, kao što su UNESCO, čija Konvencija iz 2005. prepoznaje potrebu za poduzimanjem mjera za zaštitu raznolikosti kulturnih izričaja, osobito u situacijama u kojima kulturnim izričajima prijeti mogućnost nestajanja ili ozbiljnog narušavanja³, i Vijeće Europe⁴, posebno kad je riječ o njegovu Manifestu o slobodi izražavanja umjetnosti i kulture u digitalnom dobu,

¹ Među ostalim, u članku 27. Opće deklaracije o ljudskim pravima, čija se 75. obljetnica obilježava 2023., ili u članku 15. Međunarodnog pakta o gospodarskim, socijalnim i kulturnim pravima.

² Među ostalim, u Povelji Europske unije o temeljnim pravima.

³ Konvencija UNESCO-a iz 2005. o zaštiti i promicanju raznolikosti kulturnih izričaja.

⁴ Oslanjajući se na Europsku konvenciju o ljudskim pravima (EKLJP), Vijeće Europe primjerice je objavilo izvješće o umjetničkoj slobodi i Manifest o slobodi izražavanja umjetnosti i kulture u digitalnom dobu, u kojem se, među ostalim, navodi da ograničenja slobode izražavanja i umjetničke slobode utječu na cijelo društvo, lišavajući ga pluralizma i vitalnosti demokratskog procesa.

3. zaključke Europskog vijeća od 15. prosinca 2022. i 9. veljače 2023., u kojima se ponovno oštro osuđuje agresivni rat Rusije protiv Ukrajine, iznova potvrđuje potpuna potpora Unije neovisnosti, suverenitetu i teritorijalnoj cjelovitosti Ukrajine unutar njezinih međunarodno priznatih granica⁵ te se ponovno izražava predanost jačanju potpore raseljenim osobama⁶,
4. Rezoluciju Europskog parlamenta o kulturnoj solidarnosti s Ukrajinom, u kojoj se izražava iskrena solidarnost s umjetnicima⁷ s obzirom na to da će umjetnost i kultura imati temeljnu ulogu u zacjeljenju i obnovi Ukrajine, a posebno se pozdravlja djelovanje ukrajinskih umjetnika i stvaratelja koji pružaju otpor ruskoj invaziji prakticirajući svoju umjetnost⁸,
5. plan rada EU-a za kulturu za razdoblje 2023. – 2026.⁹, koji sadržava nekoliko aktivnosti¹⁰ povezanih s temom ugroženih¹¹ i raseljenih umjetnika,

⁵ EUCO 34/22.

⁶ EUCO 1/23.

⁷ Vidjeti Prilog II. za definiciju „umjetnika”.

⁸ Rezolucija Europskog parlamenta od 20. listopada 2022. o kulturnoj solidarnosti s Ukrajinom i zajedničkom mehanizmu za odgovor na hitne situacije za kulturni oporavak u Europi (2022/2759(RSP)).

⁹ Rezolucija Vijeća o planu rada EU-a za kulturu za razdoblje 2023. – 2026. – SL C 466, 7.12.2022.

¹⁰ Tj. aktivnosti koje se odnose na umjetničku slobodu, očuvanje kulturne baštine i osnaživanje lokalnih kulturnih i kreativnih sektora u Ukrajini te ulogu kulture i kulturnih djelatnika u promicanju i obrani demokracije i ljudskih prava u nestabilnim kontekstima.

¹¹ Vidjeti Prilog II. za definiciju „ugroženih umjetnika”.

S OBZIROM NA TO DA

6. umjetnici imaju globalno važnu ulogu u životu, razvoju i otpornosti društva i pojedinaca, što bi trebali imati i dalje i pritom zadržati svoju kreativnost i slobodu izražavanja,
7. umjetnicima bi stoga trebalo ponuditi zaštitu, u skladu s postojećim propisima, od svih vrsta i oblika prijetnji i povreda koje ih zbog njihova umjetničkog stvaralaštva dovode u opasnost,
8. ruski agresivni rat protiv Ukrajine ujedno je napad na kulturni identitet Ukrajine, a kulturna dimenzija ima važnu ulogu u različitim oblicima potpore Ukrajini,

ISTIČUĆI

9. hrabrost i odlučnost svih umjetnika, posebno umjetnica, koji zahvaljujući snazi kulture promiču pravedna i miroljubiva društva, slobodu i demokraciju te se protive ratu, progonu i netoleranciji,
10. važnu povijesnu ulogu prognanih umjetnika, ali i ulogu koju i danas imaju u promicanju mira, uzajamnog razumijevanja, slobode, demokracije i kulturne raznolikosti te važnost toga da se ugroženim i raseljenim umjetnicima pruži prilika da nastave sa svojim umjetničkim radom i da nastave svjedočiti aktualnim događajima,
11. da umjetnici više ne mogu sigurno nastaviti sa svojim umjetničkim radom u zemljama diljem svijeta u kojima se demokratske vrijednosti potiskuju ili su zabranjene, među kojima su ruski i bjeloruski umjetnici koji kritiziraju režim i stoga su posebno izloženi prijetnjama i progonu,
12. da je ruski agresivni rat protiv Ukrajine potaknuo masovno raseljavanje ukrajinskih građana i humanitarnu krizu u razmjerima koji u Europi nisu zabilježeni od Drugog svjetskog rata, s golemim posljedicama, među ostalim za umjetnike i njihovu slobodu izražavanja, te je ponovno potvrdio da Europa mora biti pripravna da ugroženim i raseljenim umjetnicima kratkoročno i dugoročno pruži potporu putem odgovarajućih institucionalnih i pravnih okvira,

POZDRAVLJA

13. mjere koje su EU i njegove države članice poduzeli kako bi umjetnicima, uključujući studente umjetnosti i neovisne novinare¹², pružili sigurno utočište¹³ u bijegu od ruskog agresivnog rata protiv Ukrajine te inicijative poduzete u okviru programa Kreativna Europa¹⁴ za potporu ukrajinskim umjetnicima pogođenima ratom, kao i u okviru programa Erasmus+ za potporu ukrajinskim studentima umjetnosti,

POZIVA DRŽAVE ČLANICE DA NA ODGOVARAJUĆIM RAZINAMA I PUTEM ODGOVARAJUĆIH INSTITUCIONALNIH I PRAVNIH OKVIRA:

14. razmotre poduzimanje daljnjih mjera za povećanje kapaciteta za pružanje sigurnih utočišta i takozvanih „gradova utočišta”¹⁵ za ugrožene i raseljene umjetnike iz različitih dijelova svijeta te da doprinesu umrežavanju takvih umjetnika,
15. prema potrebi razmotre prilagodbu uobičajenih umjetničkih rezidencija u rezidencije u slučaju nužde, uzimajući u obzir potrebe ugroženih i raseljenih umjetnika, uključujući one koji su to postali zbog ruskog agresivnog rata protiv Ukrajine,
16. razmotre primjenu dugoročnog i sveobuhvatnog pristupa pri prihvatu ugroženih i raseljenih umjetnika i njihovih obitelji tako da hitnu potrebu za sigurnim utočištem dopune mogućnosti da oni postanu dio lokalne zajednice i kulturnog života te da ostanu umjetnički aktivni i da ih se čuje, te da ih potiču na učenje jezika zemlje domaćina,

¹² Vidjeti, na primjer, Zaključke Vijeća (2022/C 245/04) o zaštiti i sigurnosti novinara i drugih medijskih djelatnika, u kojima se primjerice države članice i Komisiju poziva da podrže neovisne i prognane novinare i medijske djelatnike, posebno iz zemalja kao što su Ukrajina, Bjelarus i Ruska Federacija.

¹³ Vidjeti Prilog II. za definiciju „sigurnog utočišta”.

¹⁴ Europska komisija, Potpora ukrajinskim umjetnicima, kulturnim i kreativnim djelatnicima i organizacijama.

¹⁵ Vidjeti Prilog II. za definiciju „gradova utočišta”.

POZIVA DRŽAVE ČLANICE, EUROPSKU KOMISIJU I VISOKOG PREDSTAVNIKA UNIJE ZA VANJSKE POSLOVE I SIGURNOSNU POLITIKU¹⁶ DA U SVOJIM PODRUČJIMA NADLEŽNOSTI I NA ODGOVARAJUĆIM RAZINAMA:

17. nastave voditi dijalog s ukrajinskim partnerima o načinima daljnjeg pružanja potpore ukrajinskom kulturnom i kreativnom sektoru te potiču promicanje ukrajinske kulture u EU-u kroz sudjelovanje ukrajinskih umjetnika, uključujući ugrožene i raseljene umjetnike, te kulturnih organizacija, uz potpuno poštovanje autonomije i raznolikosti kulturnog sektora,
18. poduzmu mjere, putem svih relevantnih kanala, za očuvanje i zaštitu umjetničke slobode i prava umjetnika u cijelom svijetu, uključujući pravo na stvaranje bez cenzure ili zastrašivanja,
19. nastave podupirati umjetnike u EU-u koji su ugroženi ili raseljeni zbog posljedica represivnih režima ili rata, posebno ruskog agresivnog rata protiv Ukrajine, ili zbog protivljenja represivnim režimima ili ratu,
20. savjetuju se sa subjektima koji su aktivni u pružanju sigurnih utočišta ugroženim i raseljenim umjetnicima prije izrade periodičnih izvješća na temelju Konvencije UNESCO-a iz 2005.¹⁷ i, prema potrebi, u ta izvješća uključe pitanje sigurnih utočišta za ugrožene i raseljene umjetnike,

¹⁶ Poštujući načelo supsidijarnosti kako je utvrđeno u članku 5. UEU-a.

¹⁷ Konvencija UNESCO-a iz 2005. o zaštiti i promicanju raznolikosti kulturnih izričaja, članak 9.

POZIVA KOMISIJU I VISOKOG PREDSTAVNIKA UNIJE ZA VANJSKE POSLOVE I
SIGURNOSNU POLITIKU DA:

21. stave na raspolaganje sveobuhvatan pregled s ažuriranim informacijama o bilateralnoj pomoći EU-a i država članica Ukrajini u području kulturnog i kreativnog sektora, uključujući ugrožene i raseljene ukrajinske umjetnike,
 22. doprinesu umrežavanju i razmjeni informacija, najboljih praksi i iskustava između država članica i nedržavnih aktera koji podupiru ugrožene i raseljene umjetnike,
 23. podupiru međusektorsku transnacionalnu političku suradnju u području umjetničke slobode, što uključuje potporu mjerama za ugrožene i raseljene umjetnike, uzimajući u obzir iskustva iz poziva u okviru programa Kreativna Europa za potporu raseljenim osobama iz Ukrajine i ukrajinskom kulturnom i kreativnom sektoru.
-

Referentni dokumenti

- Povelja Europske unije o temeljnim pravima. (2000/C 364/01)
- Komunikacija Komisije Europskom parlamentu, Vijeću, Europskom gospodarskom i socijalnom odboru i Odboru regija o akcijskom planu za europsku demokraciju. (COM/2020/790 final)
- Konvencija za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda. Zbornik ugovora Vijeća Europe 005, Vijeće Europe, 1950.
- Zaključci Vijeća o zaštiti i sigurnosti novinara i drugih medijskih djelatnika – SL C 245, 28.6.2022., str. 5.
- Rezolucija Vijeća o planu rada EU-a za kulturu za razdoblje 2023. – 2026. – SL C 466, 7.12.2022., str. 1.
- Deklaracija Konferencije ministara kulture Vijeća Europe „Stvaranje naše budućnosti: kreativnost i kulturna baština kao strateški resursi za raznolik i demokratsku Europu”, 1. travnja 2022.
- Deklaracija europskih ministara kulture, audiovizualnih djelatnosti i medija sa sastanka u Angersu, uređeno 2022.
- Europska komisija, EU podupire Ukrajinu putem kulture, uređeno 2022.

- [Zaključci Europskog vijeća od 15. prosinca 2022., EUCO 34/22](#)
- [Zaključci Europskog vijeća od 9. veljače 2023., EUCO 1/23](#)
- [Zaključci Europskog vijeća od 23. ožujka 2023., EUCO 4/23](#)
- Rezolucija Europskog parlamenta od 20. listopada 2022. o kulturnoj solidarnosti s Ukrajinom i zajedničkom mehanizmu za odgovor na hitne situacije za kulturni oporavak u Europi. (2022/2759(RSP))
- Rezolucija Europskog parlamenta od 14. prosinca 2022. o provedbi Nove europske agende za kulturu i Strategije EU-a za međunarodne kulturne odnose. (2022/2047(INI))
- *International Cities of Refuge Network* (Međunarodna mreža gradova utočišta), ICORN, *What is CORN* (Što je ICORN), uređeno 2023. Poveznica: <https://icorn.org/what-icorn> (pristupljeno 20. ožujka 2023.)
- OECD, *Policy Responses on the Impacts of the War in Ukraine* (Odgovori politika u vezi s posljedicama rata u Ukrajini), uređeno 2022.
- Uredba (EU) 2021/818 Europskog parlamenta i Vijeća od 20. svibnja 2021. o uspostavi programa Kreativna Europa (2021. – 2027.) i stavljanju izvan snage Uredbe (EU) br. 1295/2013 – SL L 189, 28.5.2021., str. 34.
- Upravni odbor za kulturu, baštinu i krajolik (CDCPP), Jaroslav Andel, Giuliana De Francesco, Kata Krasznahorkai, Mary Ann DeVlieg, Sara Whyatt, uz podršku Levana Kharatishvilija, Manifest o slobodi izražavanja umjetnosti i kulture u digitalnom dobu, uređen 2020.

- Upravni odbor za kulturu, baštinu i krajolik (CDCPP), *Free to Create: Artistic Freedom in Europe – Council of Europe Report on The Freedom of Artistic Expression* (Sloboda stvaranja: umjetnička sloboda u Europi – Izvješće Vijeća Europe o slobodi umjetničkog izražavanja), uređeno 2023.
 - UNESCO, Konvencija iz 2005. o zaštiti i promicanju raznolikosti kulturnih izričaja, uređeno 2015.
 - UNHCR, Stanje u pogledu izbjeglica iz Ukrajine, podaci ažurirani u prosincu 2022.
 - Opća skupština Ujedinjenih naroda, Međunarodni pakt o gospodarskim, socijalnim i kulturnim pravima, A/RES/2200, 1966.
 - Opća skupština Ujedinjenih naroda, Opća deklaracija o ljudskim pravima (UDHR). Rezolucija Opće skupštine 217 A(III), 1948.
-

Definicije

Za potrebe ovih zaključaka Vijeća primjenjuju se definicije u nastavku.

Umjetnik: definiciju „umjetnika” treba široko tumačiti, a obuhvaća sve djelatnike u kulturnim i kreativnim sektorima kako su definirani u članku 2. Uredbe (EU) 2021/818 Europskog parlamenta i Vijeća od 20. svibnja 2021. o uspostavi programa Kreativna Europa (2021. – 2027.) i stavljanju izvan snage Uredbe (EU) br. 1295/2013.

Sigurno utočište: „sigurno utočište” definira se kao mogućnost da umjetnici koji su ugroženi u svojim matičnim zemljama pronađu zaštitu i da, ako to žele, tijekom ograničenog razdoblja na drugoj lokaciji ostanu umjetnički aktivni.

Ugroženi umjetnici: umjetnici kojima prijete oružani sukob, progon ili represija.

Rezidencija u slučaju nužde: mjesto za privremeno premještanje ugroženih umjetnika, na kojem su im osigurani smještaj i prilike za nastavak rada na sigurnom. Rezidencija u slučaju nužde može biti dio već postojećih programa umjetničkih rezidencija ili se mogu osnovati nove posebne rezidencije za umjetnike za pružanje potpore raseljenim umjetnicima koji bježe od oružanih sukoba.

Gradovi utočišta: prema Međunarodnoj mreži gradova utočišta (ICORN), „gradovi utočišta” gradovi su ili regije koji nude sklonište za ugrožene pisce i umjetnike, potiču slobodu izražavanja, brane demokratske vrijednosti i promiču međunarodnu solidarnost. Gradovi članovi ICORN-a nude dugoročno, no privremeno sklonište osobama koje su ugrožene zbog svojeg kreativnog stvaralaštva¹⁸.

¹⁸ Međunarodna mreža gradova utočišta.